

Warszawa, 04.04.2026

Recenzja dorobku habilitacyjnego dra Karola Franczaka

Niniejszą recenzję sporządzam na podstawie powołania mnie przez Komisję Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki socjologiczne, na posiedzeniu w dniu 12 stycznia 2026 roku na recenzentkę dorobku habilitacyjnego dra Karola Franczaka. Przygotowując niniejszą recenzję, stosuję się do wymogów określonych w art. 219, paragraf 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Podstawą oceny są otrzymane w wersji elektronicznej oraz drukowanej dokumenty i prace złożone przez Habilitanta.

Tytułem uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości odnośnie do bezstronności dokonanej dalej oceny chciałabym zaznaczyć, iż choć wielokrotnie uczestniczyłam wraz z Karolem Franczakiem w spotkaniach w ramach Warsztatów Analizy Dyskursu, pracach Konsorcjum Analiza Dyskursu czy spotkaniach i konferencjach organizowanych przez Sekcję Badań Komunikacji Społecznej Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, nigdy nie współpracowaliśmy ze sobą nad publikacją czy projektem. Jednak fakt uczestnictwa w spotkaniach i konferencjach, w czasie których Karol Franczak prezentował wyniki swoich badań czy uczestniczył w dyskusji, dały mi wiedzę, którą uznaję za przydatną w ocenie dorobku Habilitanta.

Dr Karol Franczak jest magistrem socjologii (2003) oraz kulturoznawstwa (2005). Już jego prace magisterskie tematycznie wpisują się w krąg zagadnień, które w następnych latach Karol Franczak badał, pogłębiając analizy i rozwijając wiedzę na ten temat. Z jednej strony mamy zatem zagadnienie populizmu i transformacji, z drugiej praktyk teatralnych

Szkoła Główna Gospodarstwa
Wiejskiego w Warszawie

Wydział Socjologii i Pedagogiki

Katedra Socjologii

Dr hab. Agnieszka Kampka,
prof. SGGW

ul. Nowoursynowska 166
bud. 4, pok. 13
02-787 Warszawa

i badań nad nimi w kontekście mimesis i reprezentacji. W 2009 roku Karol Franczak uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii na podstawie pracy pt. *Austriackie spory o trudną przeszłość. Artyści – sfera publiczna – demokracja* (Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego. Promotor: dr hab. Marek Czyżewski, prof. UŁ.).

Od 2004 roku Habilitant pracuje na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, najpierw jako asystent w Katedrze Socjologii Kultury, następnie jako adiunkt w Zakładzie Badań Komunikacji Społecznej, obecnie zaś jako adiunkt w Katedrze Socjologii Kultury.

Zgodnie z wymogami ustawy, niniejsza recenzja winna określić, czy wskazane osiągnięcie badawcze stanowi znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny. Rozwój dyscypliny naukowej to zarówno eksploracja nowych pól badawczych lub pogłębienie wiedzy na tematy już wcześniej analizowane, weryfikacja istniejących lub tworzenie nowych teorii, jak i propozycja nowatorskich lub rozwój dotychczasowych metod badawczych. Czy zatem opublikowana w 2025 roku przez Wydawnictwo Akademickie Sedno *Kultura jako źródło zysku? Sprzeczności gospodarki kreatywnej* wypełnia te zadania?

Pod względem formalnym praca spełnia wymogi dotyczące monografii naukowej w rozumieniu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jest to recenzowana publikacja książkowa przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy; opatrzona przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem naukowym, a wydawnictwo, w którym została opublikowana, jest ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce.

Ocena merytoryczna wymaga bardziej szczegółowych opisów i uzasadnień. Zaczniemy od określenia problemu, który podejmuje Autor. Niewątpliwie badanie dyskursu rozwojowego, w którym kultura podporządkowywana jest gospodarce – jest wyzwaniem aktualnym. Postrzeganie kultury w kategoriach ekonomicznych przeważa dziś nad innymi sposobami jej rozumienia. Jest to silnie powiązane z jedną z dominujących dziś definicji modernizacji i projektowaniem działań mających do tej modernizacji doprowadzić.

Instrumentalność, mierzalność, policzalność czy rentowność kultury to hasła, które wykorzystywane są dziś, by wiązać sektor kreatywny z rozwojem kraju. Dyskurs kreatywności – jak

określa go Karol Franczak, wyraża przekonanie że „kultura ma być impulsem dla innowacji, prowadzącym do kolejnego po przemianach 1989 roku i po przystąpieniu do Unii Europejskiej »cywilizacyjnego skoku«. W kreatywności upatruje się funkcji generowania nowych produktów i projektów, ale także wzmocnienia konkurencyjności poprzez gotowość do nieustannej zmiany i przekształcenia wewnętrznej struktury życia gospodarczego”. Celem pracy Franczaka jest opis tego dyskursu, pokazanie jego fundamentów, praktyk i społecznych skutków. Czy podjęcie tego zadania jest wartościowe dla rozwoju dyscypliny? Czy jest to nowe pole badawcze? Nowe zjawisko wymagające dostrzeżenia i analizy? I tak, i nie. Z jednej strony literatura przedmiotu dotycząca modernizacji, gospodarki kreatywnej i rozmaitych działań rozwojowych jest bardzo bogata, a Franczak nieustannie odwołuje się do różnych autorów, którzy podejmowali te zagadnienia (na czele z Angelą McRobbie i Andreasem Reckwitzem). Z drugiej jednak strony Autor podejmuje nowe wyzwanie, próbując odkryć wzorce myślenia, komunikowania i działania kształtowane dyskursywnie, a jednocześnie wydające się czymś oczywistym i naturalnym.

Wizja roztaczana przez Franczaka jest bardzo rozległa – oto mamy jednostki, podporządkowujące się w sferze zawodowej i prywatnej imperatywowi innowacyjności i twórczego wykorzystywania własnego potencjału; mamy grupy społeczne (artystów czy akademików) interpretujące rzeczywistość przez pryzmat kreatywności jako zasobu i obowiązku; mamy instytucje polityczne i gospodarcze oraz państwa projektujące swoje polityki w odniesieniu do innowacji rozumianej jako koło zamachowe gospodarki i mamy wreszcie globalną sferę wpływów, kolonizacyjnych oddziaływań i imitacji. Pytanie, które towarzyszy rozważaniom przedstawionym w monografii dotyczy kształtowania praktyk społecznych, działań instytucjonalnych, krajowych i międzynarodowych polityk realizujących takie a nie inne pojmowanie innowacyjności i roli kultury w niej.

Autor podejmuje ryzyko identyfikacji i opisu zjawiska, którego złożoność tkwi także w nieostrości pojęć. Innowacja, kreatywność, kultura, dyskurs, rama – praca Franczaka pokazuje (a nie jest to odosobniony przypadek w naukach społecznych), jak wielkim wyzwaniem a jednocześnie zyskiem poznawczym bywa niekiedy samo ustalenie znaczenia i funkcji używanych pojęć. O ile, jak pisze Franczak we wprowadzeniu do monografii, „kreatywność” i „innowacyjność”

to dziś „słowa wytrychy”, o tyle w jego pracy stały się narzędziami do precyzyjnego wskazania, co dzieje się, gdy słowa te służą określeniu stanu docelowego procesu modernizacji.

Należy się zgodzić ze stwierdzeniem Franczaka, że „w dotychczasowych badaniach społecznych i humanistycznych prowadzonych w Polsce nadal brakuje krytycznego zainteresowania kreatywnością jako ważnym składnikiem dyskursu modernizacyjnego. Jego elementy oraz niejawne i nieoczywiste ideologiczne odniesienia rzadko poddawane są krytycznej analizie. Dotyczy to zarówno całościowych przemian tego dyskursu, jak i procesu jego lokowania w rzeczywistości społecznej, m.in. w języku naukowym, popularnonaukowym poradnictwie i literaturze motywacyjnej, politykach publicznych i w mediach”. I właśnie podjęcie próby tego całościowego opisu dyskursu jest wartością omawianej monografii.

Ważne jest także zwrócenie uwagi na rolę i znaczenie działań elit symbolicznych dla dyskursu publicznego, w tym zwłaszcza osób związanych z akademią. O ile temat ten jest w ostatnich latach w Polsce żywo dyskutowany w kontekście sporów i podziałów politycznych i ideologicznych, o tyle w pracy Franczaka uzyskujemy obraz bardziej zobiektywizowany i pokazujący głębsze warstwy kształtowania społecznych interpretacji.

Ten wymagający obiektywizm jest też widoczny, gdy Franczak opisuje modernizację w krajach socjalistycznych i wykorzystanie kultury w projektach rozwojowych z okresu PRL. Ta analiza pozwala udowodnić powtarzalność rozwiązań i sposobów myślenia. Ułatwia też pokazanie związku określonego sposobu myślenia i mówienia z przemianami geopolitycznymi i kulturowymi. Opisując działania komunistycznych władz wobec artystów i aktywności kulturalnej, Franczak z jednej strony zyskuje możliwość wydobycia pewnej uniwersalności wzorów, a z drugiej – świadom sporów ideologicznych wokół oceny PRL – zademonstrowania dyskursywnego charakteru tego zjawiska. Kontynuuje to, opisując dylematy związane z „przegranymi transformacji”.

Pierwsze rozdziały pokazują dyskursywizację pojęcia „kultury”. Franczak trafnie zauważa, że „właściwości procesów komunikowania, w których obecne są odniesienia do kultury, wiążąc można ponadto z nieustannym eksplikowaniem i generowaniem rozlicznych sensów, często niedających się ze sobą pogodzić, a nie z dążeniem do ich uściślenia i osiągnięcia konsensu na drodze żmudnych negocjacji znaczeń. Tym samym najważniejszą funkcją języka charakterystycznego dla opisywanego tu dyskursu nie jest funkcja opisowa – realizowana poprzez

apel do znaczeń potocznie definiowanych jako dosłowne i w pełni zrozumiałe – ale funkcja polityczna, ukierunkowana na zmianę świata i przekształcenie zamieszkujących go podmiotów.” Autor rekonstruuje dwa polityczne wzory myślenia o kulturze i modernizacji – konserwatywny (rozdzielający pożądaną modernizację technologiczną od zagrażającego tradycji modernizmu w sferze wartości) oraz progresywny (traktujący kulturę jako impuls ekonomiczny i czynnik zmiany mentalności). W kolejnym rozdziale śledzi historię rozumienia kreatywności, wskazując m.in. na kilka paradoksów z nią związanych: nieuważanie za kreatywność tego, co wyrasta z potrzeby życiowej, zaradności, koniecznych przeróbek czy „kombinowania” bądź spór o to, czy kreatywność jest dana czy wyuczalna.

Ważnym wątkiem rozważań jest reaktywny i naśladowczy sposób interpretowania i pobudzania kreatywności. Tę myśl Autor prowadzi, opisując rozwój dyskursu kreatywności w Europie Środkowej i Wschodniej. Tu uwaga – wydaje się, że przykład Korei Południowej i wykorzystania w niej przemysłu kulturalnego jako impulsu rozwojowego, który zaowocował tzw. koreańską falą, byłby bardzo interesujący w kontekście prowadzonych przez Autora refleksji. Przynosząca ogromne zyski finansowe produkcja seriali i zespołów muzycznych pokazuje niezwykle złożone relacje między naśladownictwem zachodnich wzorców a ich kreatywnym przetwarzaniem. Karol Franczak wspomina o odmienności kulturowej w odniesieniu do Chin i dyskusji, na ile wartości konfucjańskie ułatwiają lub utrudniają podejście innowacyjne. To, co realizowane jest przez wielkie koreańskie wytwórnie rozrywkowe, dowodzi możliwości istnienia jeszcze innych scenariuszy dotyczących związku między kreatywnością a modernizacją. Oczywiście nie sugeruję, że w pracy Franczaka brakuje analiz koreańskiego przemysłu kreatywnego, bo nie to było celem jego badań, ale pozwalam sobie wskazać, że uwzględnienie specyficznego przykładu Korei mogłoby rozszerzyć możliwości interpretacyjne.

Autor łączy przemiany myślenia o kreatywności ze zmianami społecznymi, pokazuje też, jak pojmowanie i praktykowanie kreatywności w działaniach artystycznych (np. sztuki konceptualnej), zostało inkorporowane do zarządzania. Po tym względem praca Franczaka może być traktowana jako dobra ilustracja, na czym polega wyobraźnia socjologiczna. Wychodzimy już poza łączenie pojedynczych biografii z procesami społecznymi, ale usiłujemy dostrzec wzajemne oddziaływanie na siebie różnych procesów i konsekwencje tego dla działań jednostek.

Wartością pracy Franczaka jest jednocześnie włączenie się w dyskusję toczoną od lat przez badaczy z różnych krajów, jak i w debaty prowadzone na poziomie krajowym. Podobnie zresztą jak splatanie źródeł naukowych z tekstami eseistycznymi czy literackimi, traktowanymi jako równoprawne źródła wiedzy.

A zatem jeśli chodzi o podjęcie ważnego problemu badawczego – monografia Karola Franczaka spełnia to kryterium

Wkładem metodologicznym w rozwój dyscypliny jest wykorzystywana przez Franczaka analiza ramowania (*framing analysis*) – perspektywa skupiona na badaniu schematów interpretacji, które służą definiowaniu ważnych kwestii społecznych – którą omawiał już we wcześniejszych swoich pracach. Jest to podejście wymagające dużej świadomości badawczej, budzące wątpliwości i krytykę. Franczak, omawiając możliwości i ograniczenia tego podejścia ma świadomość niejasności co do precyzji procedur badawczych, czy też wynikających z odmiennego rozumienia i traktowania ram w różnych dyscyplinach. Tu drobna uwaga – błędna jest opinia, że ujęcie retoryczne skupia się na manipulacyjnym charakterze ram. W części empirycznej Franczak dużo miejsca poświęca samej metodzie analizy. Analiza ramowa umożliwiła badanie wzorów mówienia i pisania o gospodarce kreatywnej w kilku typach przekazów: dyskursie naukowym i popularnonaukowym, poradnikach oraz publikacjach medialnych. Autor wybiera teksty, które określa mianem doradczych (w rozumieniu Boltanskiego i Chiapello) czy preskryptywnych (w rozumieniu Foucaulta). Autor skrupulatnie (do czego wraca także w autoreferacie) opisuje dylematy związane z selekcją analizowanego materiału. Tworzenie korpusu oparł na kryterium czasowym, gatunkowym i jakościowym.

Wyzwaniem badawczym było z całą pewnością odkrywanie wzorów myślenia, gdy – jak pisze Franczak – „analizując teksty preskryptywne próbujące opisać gospodarkę kreatywną, trudno uniknąć wrażenia forsowania jasno określonych zapatrywań i przekonywania odbiorców do słuszności interpretacji, przypisujących sobie bezstronność”. Demaskowanie faktycznej, choć ukrytej (bądź nieuświadomianej) stronniczości i jednocześnie dbałość o obiektywizm własnego wywodu z całą pewnością jest wymagające poznawczo i etycznie.

Według Franczaka celem analizy ramowania jest odkrywanie hegemonii kulturowej i jednocześnie wchodzenie poza „proste opozycje (np. »za i przeciw« czy »korzystny

i niekorzystny») typowe dla spolaryzowanych sporów, w których łatwo zidentyfikować dwa walczące ze sobą obozy”. Jak dalej pisze Autor, „w obu przypadkach chodzi o poznawczy zysk płynący z rozpoznania ram alternatywnych, także tych, które nie są obecne w danym czasie w przestrzeni publicznej. Badanie ram pozwala ukazać bogactwo komunikacji publicznej i oświetlić niedostrzegalne na pierwszy rzut oka różnice w prezentowaniu tematów, które uznane zostają za ważne i godne sporu” – wyjaśnia Karol Franczak i w moim przekonaniu lektura jego monografii ten poznawczy zysk zapewnia. W rozdziale 7. Autor omawia trzy ramy gospodarki kreatywnej: ramę ekonomicznej odnowy, ramę dostępu i ramę inkluzji. Rozdział 8. natomiast poświęcony jest kontrramom: kontrramie kreatywnego prekariatu, kontrramie wycisku entuzjazmu oraz kontrramie kontroli.

W wymiarze teoretycznym Karol Franczak – jak zostało to już wspomniane przy opisie problemu badawczego - odwołuje się do wielu autorów. Niewątpliwie jednak najbliższy jest mu Foucault, którego koncepcje są podstawą tworzenia zamysłu badawczego oraz interpretacji wyników analiz. „Governmentalizacja” służy do opisu instytucjonalizacji dyskursu modernizacyjnego, dyspozytyw, problematyzacja – to kluczowe pojęcia wykorzystywane w badaniu. Także sam cel badań Franczak osadza w sposobie myślenia Foucaulta, który „nie jest zorientowany na cel naprawczy. Jego krytyka skupia się na ujawnianiu mechanizmów władzy i pokazaniu, jak są one osadzone w codziennym życiu. Prowadzone w tej książce w duchu francuskiego myśliciela analizy nie zmierzają do poprawienia istniejących rozwiązań i instytucji, lecz raczej do ich demaskowania”.

Refleksja dotycząca dyskursu i dyspozytywu to wkład w teoretyczny wymiar dyscypliny. Karol Franczak od lat zajmuje się jakościową analizą dyskursu, a opisywana monografia pokazuje jej praktyczne zastosowanie. Jednak odwołanie się do dyspozytywu jest jednocześnie rozważaniem na temat (nie)wystarczalności podejść teoretycznych. Odnosząc się do dyspozytywu Autor z jednej strony pokazuje, kiedy analizowany problem badawczy zmusza nas do wykraczania poza ramy wyznaczone przez teorię (np. dyskursywne), a z drugiej strony, kiedy zweryfikowanie teorii wykracza poza możliwości badawcze. Demonstruje to choćby rozważanie nad wyróżnionymi przez Reckwitza czterema filarami dyspozytywu kreatywności: „praktykami i codziennymi technologiami odnoszącymi się do niejawnej wiedzy”, „formami dyskursywnej produkcji prawdy”, „wzorami

upodmiotowienia (subiektywizacji/subiektyfikacji), czyli społecznymi sposobami wytwarzania podmiotów” oraz „określonymi konfiguracjami artefaktów”.

Franczak – choć nowej teorii nie tworzy – to jednak w sposób klarowny i przekonujący pokazuje dialog lub spory ważnych współcześnie teorii, dotyczących komunikacji społecznej, sprawczości czy reguł kontroli.

Pytaniem, które po lekturze monografii pozostaje dla mnie otwarte, jest to o istotę momentu przełomowego – co takiego wywołało tę potrzebę zmiany i wykształcenia nowego dyskursu modernizacyjnego. Jak przypomina Franczak, Michel Foucault za pomocą terminu „dyspozytyw” „próbował opisać zmiany społeczne następujące w reakcji na »określony stan nagłej konieczności« – swego rodzaju »urgencję« – na przykład nową sytuację geopolityczną, gwałtowne zmiany demograficzne, pojawienia się nowych sposobów gospodarowania i związanych z nimi nowych wzorów życia czy wyczerpanie się i nieefektywność określonych metod rządzenia populacją”. Przywoływany przez Franczaka Reckwitz pisze z kolei o historycznej „nagłej konieczności”, którą w odniesieniu do współczesności jest »deficyt afektu«, a co za tym idzie podstawowy problem strukturalny, czyli niedobór motywacji”. Dalej Franczak przypomina też, że „pisząc o problematyzacjach, Foucault skupiał uwagę na obiektach myślenia, które w określonych momentach wywołują zaniepokojenie, prowokują spory i przyczyniają się do reorganizacji instytucji społecznych. (...) We współczesnych badaniach postfoucaultowskich – wzorem refleksji nad dyspozytywem – podkreśla się, że problematyzacje wyłaniają się często w warunkach niepokoju, niepewności czy społecznych przełomów”, mowa też o „intelektualnym i kulturalnym klimacie epoki”. Franczak pisze także o zmianie funkcji pojęcia kreatywności na płaszczyźnie socjologicznej (wg podziału Mannheima), czyli „znalezieniu dla idei nowego tła społecznego”. Co jednak stało się tym impulsem, który zrodził konieczność nowego wzoru modernizacji? Przemiany gospodarki liberalnej? Kryzys demokracji? Czego dotyczyły społeczne niepokoje? Czy te same elementy zadziałały w przypadku krajów zachodnich i Polski?

Z racji moich własnych zainteresowań badawczych, zwróciłam też uwagę na to, że Autor – wyczulony na rozpoznawanie rytualizmów (np. w odniesieniu do kształcenia) – sam w bardzo powierzchowny sposób używa słowa „retoryka”, traktując ją jako synonim komunikacji, nieco manipulacyjny sposób mówienia o czymś. Wielokrotnie w książce pojawia się określenie „retoryka

kreatywności” – bez szczegółowych wyjaśnień, jak Autor ją rozumie. Oczywiście takie potoczne użycie słowa retoryka jest całkowicie dopuszczalne, niemniej wydaje mi się, że bardziej świadome odwołanie do retoryki jako sposobu myślenia o komunikacji lub sposobu jej analizy, mogłoby być przydatne w badaniu. Perspektywa retoryczna oznacza bowiem skupienie na oddziaływaniu na odbiorcę, wywoływaniu oczekiwanej odpowiedzi lub działania – to jest podstawowy cel perswazji. Badania retoryczne w ostatnich latach często skupiają się zaś na odkrywaniu wzorców myślenia, ukrytych założeń, które bardzo często ujmowane są w perspektywie międzykulturowych (lub kolonialnych) współzależności. Wspominana zaś przez Autora w rozdziale drugim doksa jest jednym z podstawowych pojęć w rozumieniu procesu perswazji, siła potocznych mniemań, obiegowych przekonań, zdroworozsądkowych sądów jest podstawą tworzenia przekonujących przekazów.

Niekiedy Autor zdaje się zaś utożsamiać retorykę z dyskursem: „Retoryka kreatywności oferuje mapę poznawczą oraz kategorie potrzebne do »ujarzmienia« rzeczywistości, tworzy nowy etos i zasoby interpretacyjne, jakimi się posługujemy. Dziś dyskurs ten uzasadnia i legitymizuje preferowany kierunek zmian i trendów rozwojowych, a jego ekspansję traktuje się jako obietnicę wielkiej, cywilizacyjnej zmiany”. „Retorykę kreatywności” Autor traktuje jako „element względnie nowej, subtelnej formy panowania”. Uważa też, że „rozpoznanie i próba opisu tych nieoczywistych form władzy jawi się jako płodne poznawczo i ważne zadanie badawcze”. W pełni zgadzam się z tą opinią.

Uważam też, że przedstawiona do oceny monografia stanowi znaczący wkład w rozwój nauk socjologicznych.

W części autoreferatu dotyczącej informacji o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, Karol Franczak opisuje swoją aktywność w Warsztatach Analizy Dyskursu (od 2009 roku) oraz powołanego w 2012 roku Konsorcjum Naukowego „Analiza Dyskursu”. Wskazuje też na współpracę z Uniwersytetem w Giessen, m.in. udział w projekcie Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki (Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung) *Der europäische Andere in polnischen und deutschen öffentlichen Diskursen* (Europejski Inny w polskich i niemieckich dyskursach publicznych) prowadzonym w 2017 roku pod

kierunkiem prof. Marka Czyżewskiego przez Zakład Badań Komunikacji Społecznej UŁ oraz Institut für Soziologie Justus-Liebig-Universität w Giessen (umowa nr 200408). Efektem współdziałania stał się także kierowany przez Karola Franczaka projekt badawczy konkursu głównego Polsko-Niemieckiej Fundacji na Rzecz Nauki (Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung) *Der Diskurs der symbolischen Eliten über den Krieg in der Ukraine: Ein polnisch-deutscher Vergleich (Dyskurs elit symbolicznych na temat wojny w Ukrainie. Porównanie polsko-niemieckie)* (2025-2027, umowa nr 100-2025-00956, instytucja wnioskująca: Uniwersytet Łódzki, instytucja partnerska: Justus-Liebig-Universität Giessen). Habilitant odpowiada za opracowanie koncepcji badawczej i określenie problemu badawczego oraz koordynuje projekt pod względem metodologicznym.

Inną siecią współpracy, w której działa Karol Franczak, jest DiscourseNet International Association of Discourse Studies, co pozwala na rozwijanie kontaktów międzynarodowych. DiscourseNet jest też dla badaczy z wielu krajów miejscem wymiany informacji i rozwoju kompetencji metodologicznych.

Karol Franczak współtworzył w 2023 roku Sekcję Badań Komunikacji Społecznej (SBKS) w ramach Polskiego Towarzystwa Socjologicznego i aktywnie uczestniczy w jej pracach.

Jak widać, wszystkie te krajowe i międzynarodowe sieci kooperacji są ściśle powiązane z profilem zainteresowań naukowych Habilitanta związanych z analizą dyskursu. Wszystkie też wiążą się z systematycznym a nie okazjonalnym zaangażowaniem.

Równoległym polem działalności Karola Franczaka jest popularyzowanie wiedzy i włączanie się w przedsięwzięcia związane z kulturą i sztuką. Wskazać tu należy regularne publikacje w „Tygodniku Powszechnym” i miesięczniku „Odra”, współpracę z Muzeum Sztuki w Łodzi (współpraca związana z wystawą *Notes ryski. Śladem linii Wacława Szpakowskiego* w 2020, udział w panelach dyskusyjnych), Festiwalem Konfrontacje Teatralne w Lublinie (2016), 20. Międzynarodowym Festiwalem Sztuki Tańca i Performansu *Ciało/Umysł* w Warszawie (2021). Cenna społecznie jest także współpraca z łódzkim Uniwersytetem Trzeciego Wieku im. Heleny Kretz czy lokalnymi mediami.

Po uzyskaniu stopnia doktora Karol Franczak opublikował 2 monografie: *Kalający własne gniazdo. Artyści i obrachunek z przeszłością*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2013 oraz *Kultura jako źródło zysku? Sprzeczności gospodarki kreatywnej*, Wydawnictwo Akademickie Sedno,

Warszawa 2025. Opublikował też 10 rozdziałów w recenzowanych monografiach (5 przed doktoratem), 2 tłumaczenia, 14 artykułów w punktowanych czasopismach (1 przed doktoratem). Przedstawił referaty na 30 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych (12 przed doktoratem), uczestniczył także w pracach komitetów naukowych i organizacyjnych.

Uczestniczył jako wykonawca w czterech finansowanych projektach badawczych: projekcie badawczym Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki *Komunikowanie publiczne w Polsce – ujęcie inter- i multidyscyplinarne* (umowa nr 0114/NPRH2/H11/81/2013, termin realizacji: lata 2013-2017, kierownik projektu: Marek Czyżewski); projekcie Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki (Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung) *Der europäische Andere in polnischen und deutschen öffentlichen Diskursen (Europejski Inny w polskich i niemieckich dyskursach publicznych)* prowadzonym przez Zakład Badań Komunikacji Społecznej UŁ oraz Institut für Soziologie Justus-Liebig-Universität w Giessen (umowa nr 200408, termin realizacji: 2017 rok, kierownik projektu: Marek Czyżewski); projekcie badawczym *Zaprojektowane w Polsce. Analiza potencjału ekonomicznego polskiego rynku wzornictwa* (instytucja finansująca projekt: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Grant 02621/17, termin realizacji: 2017 rok, kierownik projektu: Izabela Franckiewicz-Olczak); projekcie badawczym *Edukacja artystyczna i popularyzacja sztuki w Polsce. Analiza i ewaluacja projektów kierowanych do dzieci i młodzieży* (instytucja finansująca projekt: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Grant 07340/16/FPK/NCK, termin realizacji: lata 2016-2017, kierownik projektu: Izabela Franckiewicz-Olczak).

Odbył 6-miesięczny staż w Otto-Von Guericke Universität Magdeburg w ramach stypendium dla doktorantów (2006).

Widoczna jest zatem systematyczna i stale wzrastająca aktywność naukowa Habilitanta. W dyskursie dotyczącym pożądanym obecnie wzorców kariery zawodowej mocno podkreślana jest wartość mobilności i zmiany miejsc kształcenia i pracy. Przykład Karola Franczaka pokazuje jednak, że nie to konieczne, by osiągnąć akademicką dojrzałość. Osadzenie w solidnym ośrodku akademickim, możliwość uczenia się i rozwoju w inspirującym i wymagającym środowisku, systematyczne i pogłębione kontakty naukowe z badaczami z innych ośrodków polskich i zagranicznych oraz wychodzenie poza aktywność czysto uniwersytecką zapewniły Habilitantowi

dość możliwości współpracy i konfrontacji, by przedstawiane przez niego prace uzyskały wysoki walor poznawczy.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej informacje i opinie, stwierdzić należy zatem, że oceniany dorobek 1) spełnia przesłankę posiadania stopnia doktora; 2) spełnia przesłankę dotyczącą osiągnięcia naukowego stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki socjologiczne, 3) spełnia przesłankę istotnej aktywności naukowej w dyscyplinie nauki socjologiczne, co prowadzi do pozytywnej konkluzji recenzji.

Wnioskuje zatem o dopuszczenie Karola Franczaka do dalszych etapów procedury uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki socjologiczne.